

Fekete kövek

(Regényrészlet)

A reggelek, ha az ember nyaral, mindig korán vannak; különösen, ha későn ért véget az előző nap. A reggelek mindig csodálatosak, ha az ember nyaral, még akkor is, ha rossz idő van. A reggelek mindig új ígéretekkel bírnak, ha az ember szabad. A reggelek csak akkor rosszak, ha nyaral is az ember, de el kell válni attól, akivel nagyon jó volt éjszaka. Így volt ezzel Iván is másnap. Ugyanis Lea a korai vonattal visszautazott Pestre. Mint mondta, úgy lógott le hozzá, csak egy éjszakára. Munkahelyi elfoglaltságaira hivatkozott, és Iván hitt neki. Hinni akart. Pár nap múlva úgyis találkozna, vége a szabadságának.

A következő napra várta barátait, és ez elterelte a gondolatait. Lesz dolga a kikötőben, elő kell készíteni *Firnét* az útra. Ki kell almolni, és a rekeszt feltölteni némi itallal. Persze az régi szokás, hogy a vendégnek nem illik üres kézzel érkeznie. Legalább mindegyikben egy palack legyen, s ha lehet, ne málnaszörppel tele. A ténykedés a hajón jótékonyan kiüresíti az ember fejét, elfelejti a világ dolgait, csak a feladat köti le a figyelmét.

A hajó egyébként is olyan, akár egy szőlő. Mindig van rajta valami, amit meg kell igazítani, reparálni, átkötni, takarítani. Ha jó szél van, nincs az a vérbeli vitorlázó, bármennyire is szükséges lenne, nekiállna takarítani vagy mást szöszmötölni, még ha bokáig is járna a cockpitben, a koronadugókban. Erre való a „Flaute”, a szélcsend, amit vagy a vízen szenved el, vagy ki se fut, s a kikötőben teszi a dolgát.

Az idő megjavult, és hiába volt augusztus 25-e, délfelé úgy sütött a nap, hogy lekíváncozott a pólója. Már túl volt a „csiszikelés”-en, ami a fedélzet gyökérkefével súrolását jelentette. Mosószeret nem illet használni, meglátszik a vízben is, így hát alapos, térden csúszos kétkezi dörgölésről volt szó, újra és újra leöntve a dekket.

A taton üldögélve, egy üveg sört kortyolgatva elégedetten szemlélgette munkája gyümölcsét, mint fehérlik a hajója. Enyhe szél lengedezett, a mólón egy matróztrikós ember a viharkosarat félárbocra húzza. Azt jelentette, hogy feltámadhat a szél, s abból bármi is lehet. Front után ez ritkán esett, különösen így augusztus táján.

– Csaó Rozmár! – hallotta a partról, s amint hátrafordult, ott látta vigyorgó barátait, s nem akárhogyan, mert a sporttáskákon kívül két demizsont is szorongattak.

– Hát ti?! – örvendezett Iván. – Holnapról volt szó...

– Ja. De így alakult. Lala megszabadult, mi meg ráértünk... na? – nevetett Baka Pista. Ismerve a regulát, tette fel a kérdést. – Szabad belépni a fedélzetre?

– Isten hozott benneteket! – felelte Iván, és örült, hogy lerövidítették magányát.

Rajta kívül még Koháry Lala és Cserti Miki ingadoztak befelé a dekken.

– A kocsit hol hagytátok? – kérdezte Iván.

– A bejárat melletti parkolóban. Ott jó helyen van, vagy szóljunk valakinek? – kérdezte Lala, aki közöttük irigyelt, egyedüli autótulajdonos volt.

A zenélés meghozta a pénzt, venni tudott használtan egy körorvostól. Öt éves Skoda-Spartak, ahhoz képest tűrhető állapotban, hogy mindennap hajtották, ki tudja, hány kilométert. Persze, ez benne volt az árában, ezért tudta megvenni Koháry doktor. Gyakran hangoztatta, hogy a Skodák a világ legjobb autói. Lásd Hanselkát és Zikmundot, bejárták vele Afrikát. Addig fog zenélni, amíg az igazit, egy Feliciát nem vehet. Fehér testű, fekete lehajtható tetejűt. Évfolyamtársai hol voltak ettől? Nem álmodhattak másról, mint esetleg egy bicikliről. Hacsak nem mennek el halsütőnek, lángososnak vagy vattacukor árusnak, esetleg maszek bádogosnak. Ezek hozták a pénzt, nem az értelmiségi foglalkozások.

– Szerintem nem. Bilge úgy is tudja, hozzám jöttetek, rajta lesz a szeme... – felelte Iván. S ha Bilgeről volt szó, az megnyugtatóan hangzott. Ugyanis ő volt a hajóállomás parancsnoka, pénztárosa, rakétása, egyszóval mindenható fejedelme a kikötőnek, akivel nem volt ajánlatos ujjat húzni.

Tiszteességes nevén Deutsch Alfréd, aki ragadványnevét több tíz évvel ezelőtt kapta. Valahonnan szerzett egy kiszuperált 15-s fastestű *Jolle*-t, ami a fugái közt szivárgott. Ennek okán gyakran kellett javítgatni a bilgének nevezett, trepni alatti részt. Leginkább úgy, hogy késpengével közéjük rongyot tömni. De az sosem tudott úgy megdagadni, hogy ne szivárgott volna. Így aztán „Hova mész Alfréd?” „A bilgét javítgatni.” Ez a párbeszéd hangzott el rendszerint. De hol van már a *Famadár*, ahogy hajóját nevezték. Csak gúnyneve emlékeztette rá.

A vendégek otthonosan elhelyezkedtek. Tudták, minek hol a helye, legelőbb a poharakat lelték meg, s amikor körbeülték a cockpitet, Miki kihúzta a demizon dugóját, és kotyogott az ital a fémpoharakba.

– Gyönyörű muzsika – dőlt hátra elégedetten Baka Pista. – Nemde, Lala?

– Az – hagyta rá Koháry doktor – különösen, hogy nem nekem kell bazseválni... Na, Isten, Isten...

S ekkor egy dörrenés. A váratlan hangra összerezzenek. A móló végén, a viharágyú mögött állt Bilge, és csípőre tett kézzel nézett felfelé. Az égbolton sitergő ívben, fehér gyűrűs füstcsíkot húzva, a sárga fényű rakéta a zenithez érve bukott alá és hunyt ki még a magasban. Az emberek megálltak, és bámulták.

– Akkor? – kérdezte Miki.

– Naná, hogy kifutunk – mondta Iván.

A sárga rakétajelzés azt jelentette, hogy vihar közeleg. Nem biztos, hogy ideér; volt már rá példa elég, hogy nem követte a piros. Észak felől borult. Iván szerette a kalandot, s már nem volt egyedül. Még ha be is „bögg”, ami a viharos erejű szelet jelentette, elegen vannak, hogy mancsaftkodjanak.

Iván kiadta a parancsot az elékötésre. Cserti Miki leakasztotta a bikákról a köteleket, a partra dobta és ellökte a hajót. Lala a hosszú nyelű pándlival segített, Baka már a großfallal húzta felfelé a nagyvitorlát. Iván a kormánylapátnál,

és az erősödő szélben, sikerült oldalra fordulni; máris mehetett fel a fokvitorla. Kissé megdőlték, és a móló nézőközönségétől kísérvé krejcoltak a kijárat felé.

– Nagyszerű! – kiáltotta Baka Pista, s mindenki olyan büszkén feszített a kíváncsi tekintetek koszorújában, mintha legalább is, földkörüli versenyre indulnának.

Nem voltak haszontalanok ezek a figyelemfelhívó akciók. Sok lány sétált a kikötőben ilyenkor, és megismerték a vitorlázókat este a kerthelyiségben, amikor táncra kérték őket. Nem számított rendkívülinek másnap, hogy nők társaságában futottak ki. S a hancúr-placc, ahogy az orrkabin heverőjét maguk közt nevezték, nem sokáig árválkodott. Máskor, a strandokra hajóztak, szép lassan araszolva vették szemügyre a felhozatalt. Aztán integetés, nevetgélés, meg a „szevasztok, nincs kedvetek vitorlázni? Persze... nem kell félni... á, nem megyünk messze...na gyertek”. Bármilyen megeshetett, ha nem is mindjárt, esetleg este vagy a következő kiránduláskor. Kis kálóval dolgoztak, nem voltak ezek haszontalan befektetések.

Most más volt a helyzet. A szél erősödött, már apró tarajok is megjelentek a hullámok tetején. Negyed szélben repültek. A hajó megdőlt, dekhullámok nyaldosták, nyikorgott az árboc a nagy nyomástól. Iván már bánta, hogy nem reffelt be, de még bírta, és egyébként is, mindenre van megoldás.

– Nem kéne a fokot bevonni?! – kiáltotta Miki.

– Még nem! Felpréselünk Tihanyba... nem távolság! Mire bebőgne, kikötünk! – mondta Iván.

– Juhé! Úgy legyen! – kontrázott Baka Pista és mindannyian jobbcsapáson ülték ki a megdőlt hajót.

Dörrenés, és szállt felettük a piros rakéta, jelezve, hogy nem volt tévedés a sárga jelzés. Ez egyben azt is jelentette: fürdőzők, kishajók ki a partra! De a nagyok is okosabban teszik, ha kikötőt keresnek.

– Most már mindegy... félvízen vagyunk! – kiáltotta Iván. – Előre, tovább!

Sívított a szél, és Tihany mögül egy fekete felhő nyomakodott elő. Nagyon csattant, cakkos villám izzott fel az égen, és szúrt bele a túlpárt előtt a vízbe. Rohantak a tarajos hullámok, oldalba csapták a hajót, arcukba, nyakukba fröccsent habjuk. Vészesen dőltek.

– Lobogtass! – kiáltotta Iván. Pista kiengedte a fokot és ő szélbe fordította a hajót. A vitorlák eszeveszettül csattogtak, táncolt *Firné*, mint részeg legény a lakodalomban.

– Kapd le a grósz! – és Lala kissé sápadtan, de segített összeszedni és a bumhoz kötni Mikinek.

– Húzd! – kiáltotta Iván, és a fokvitorla szelet fogva, megdagadt. Lódultak tovább, de most már nem dőltek annyira, annál inkább táncoltak, és az orrcsapdosva vágta és freccsentette a hullámokat.

Csuromvizesek lettek, és nem beszéltek. Iván nyugodtnak látszott, a vendégek arcán némi feszültség, ami ahogy közeledett a Tihanyi móló, úgy oldódott. Rajtuk kívül más nem volt a vízen, kivéve a rendőrmotorost, ami Kenese felé ugrált a hullámokon. Egyre közelebb értek, túl már a bójasoron. De fokkal nem fognak tudni ráfordulni a kikötőbejáratra, kell a grósz. Nem maradt más, mint-hogy Iván ráhasalva a bumra kötötte le első fokozatra a nagyvitorlát, és span-

nolta az utolsó ringlit. Nem sikerült valami urasra, ráncos lett kissé a nagyvitorla, de megtette.

Győztesekként száguldtak a mólóbejáraton. Kócosan, vizesen, kipirultan, de már biztonságban. Megcsinálták. A siker szeretett élménye az embernek, még ha akadnak irigyek is, mert mint fény mellett az árnyék itt is, mint mindennütt, vannak fanyalgók.

– Le a vitorlákat! – adta ki az utasítást Iván, és a délceg matrózok, mint egy kirakatban, teljesítették a parancsot. Erre annál is inkább szükség volt, mert a lendületnek el kell fogyni, mire parthoz érnek, hacsak nem akarnak koccanni. Így is szükség volt némi cikcakra, hogy békésen betaláljanak a szabad helyre két hajó között, és be ne verjék az orrukat.

Horgonyt dobtak, és így is visszafogva a farnál, úgy értek partot, hogy Baka Pista, mintha csak a promenádon járna, lépett ki és hurkolta a kötelet a bikára. Eddig tartott az attrakció. Az emberek napirendre tértek az ifjak bátorsága felett, és találtak újabb báméskodnivalót. Ők pedig megtörölve vizes arcukat, elismerően néztek egymásra.

– Megszomjaztam – jelentette ki Cserti Miki, és a többiek helyeslően bólogtattak.

Előkerült a demizson, s ott folytatták, ahol Földváron abbahagyták, felelevenítve kalandos átkelésük pillanatait.

Az idő megnyugodott. A csillagos éjszaka a *Vadvirágos* lugasában találta őket. Ez a hely nem tartozott a táncos mulatók közé. Fenn volt a hegyen egy kanyargós utcácskában, a hajdani halászfaluban. Egy pince szőlővel, s a présház előtti lugas mellett kendőnyi rét, amin minden meleg évszakban vadvirágok nyíltak. De annyi volt itt, mintha a gazda természetette volna, pedig csak meghagyta, le nem kaszálta, be nem szántotta úgy ahogy a Magasságos azt jókedvében megteremtette.

Akik ismerték ezt a helyet, szívesen jártak ide, még ha egy kicsit gyalogolni is kellett, mert a borának nem kellett cégér. Ha megéhezett valaki fehér házi kenyérrrel és szalonnával, sonkával, fokhagymás kolbásszal, amik idáig a kémenyben lógtak, elverhette éhét, ropogós-csípős zöldpaprikával, paradicsommal. S ha kedvük támadt, üzenhettek Somáért, az úri cigányért, aki hajdanán ifjú korában tükrös kávéházakban, a társaság fülébe húzta a legszebb nótákat. Most már ugyan megritkult és deres a haja, felöltője is, mint saját maga, megkopott. De ha a kifogástalan fehér kendőt a vállára borította és a száraz fát álla alá fogta – persze, csak ha kedve tartotta –, ugyanolyan gyönyörűen muzsikált, mint hajdanán. Olyan nótákat, amiket csak kevesen tudnak, és könnyeket fasztanak.

Szívesen járt ide Iván társaságával. A Gazda - mindenki csak így hívta, és csak kevesen tudták becsületos magyar nevét, hogy Írkási Pál – szívesen látta. Ő tudta, hogy valamikor komoly hivatala volt, porkolábként a vármegyénél szolgált. Nem volt tanácsos ezt hangoztatni, még ha hetvenhétszer is zsványokat őrzött, nem is olyan nagyokat, mert azokat komoly fegyintézetbe szállították, de mégiscsak a régi rendszernek volt az embere, tehát megbízhatatlan. Szóval a Gazda megtalálta számítását, itt hátrébb a zajos part mögött, mert ritka volt az, hogy ne ültek volna vendégek a lugasban.

Ivánék előtt szép darab kenyér, melynek barna piros héja, mint a fosztott toll, oly fehér belet ölelt. Porcelántányéron sódar, kolbász és zöldelltek a paprikák, pirultak a paradicsomok. Az oszlopra akasztott viharlámpa fényében arany-sárga bor csillogott az üvegben. A bugylikat is itt kapták, amikkel a deszkákon falatoztak.

A szót Cserti Miki vitte, ő tartozott azon kevesek közé, akik kint lehettek Párizsban, amikor a diákmegmozdulások voltak. Apja egy nagyvállalat főmérnökeként állami megbízással utazott Spanyolországba. Sikerült elintéznie, hogy fiát is magával vihesse. Gondolta, egy kis kitérőt tesznek, már csak a Louvre kedvéért, na és egy távoli rokonért, aki még a háború után telepedett le a fény városában. Így került átutazóként Franciaországba.

Az unoka nagybácsi unokája a Sorbonne-ra járt, és valamicskét beszélt magyarul. Persze, az volt az első, hogy magával vitte Mikit, aki csak apjának erőteljes tiltakozására volt hajlandó néha szállásukon is aludni, mígnem jobbnak látta a gondos atya fiával együtt továbbállni. Bár megígérte, ha a dolgát elintézte Madridban, és a kedélyek megnyugodtak Párizsba, visszatérnek a Louvre kedvéért. Így történt. Mindezek viszont azt eredményezték, hogy Cserti Miki hiteles forrássá vált hazai körökben, ami a francia eseményeket illeti.

– Igazán nem tudtam megfajteni – magyarázta Cserti Miki –, mi vezetett odáig, hogy az algériai háború befejezése óta semmi aktivitást nem mutató diákság egyszerre csak harcba szálljon a rendőrökkel.

– Mert nem volt '56-juk – jegyezte meg Baka.

– És a baloldal? – kérdezte Lala.

– A vietnámi háború ellen van, de bal és bal között ott különbség van – felelte Miki.

– No ez érdekes.

– Pedig így van. Az úgynevezett új baloldal, a reformerek nem George Marchais táborába tartoznak. Ők a társadalmi húzóerők... Elvetik a kommunistákat, de a demokratikus pártokat is... Az egyetemekről azt vallják, hogy csak a status quo fenntartására használja a rendszer, az elnyomás eszközei...

– Szóval anarchisták – mondta Lala.

– Nem hiszem, csak másként akarják a változást, az egész társadalomra kiterjesztve, nemcsak az egyetemekre...

A szomszéd asztalhoz két férfi telepedett. Összenéztek, köszöntek. Miki visszafogta a hangját. A Gazda lépett az új vendégek asztalához, paroláztak, szóba elegyedtek. Közben hátrafordult, és a fiúkra nézve megértette kérdő tekintetüket. Megnyugtaton bólintott. Ebből tudták, nem kell tartani, ismeri őket a Gazda.

– Milyen volt? – kérdezte Iván.

– Felemelő és döbbenetes – felelte Miki. – Emlékszem én nálunk az ellenforradalomkor... bocsánat, forradalomkor dörgő fegyverekre. A Tűzoltó utcára, a Korvin közre és a járdaszéli sírokra... az háború volt. Ez fegyvertelen, de erőszakkal vívott forradalom. A tavaszi éjszakákat elborította a lázadás... A könnygázbombák füstje, mint a rohadt almának szaga beleivódott mindenbe. A támadások után is érződött, az utcákban, épületekben, még a ruháinkban is...

– Te is részt vettél?

– Elvitt magával Luis, láttam... az első barikádot, egy deszkából összeeszkábált torlaszt, ami lezárta a St. Michel körutat. Ott voltam a Quartier Latin felszabadult részén. Hallottam a gránátok robbanását. A lázadás a Latin negyedben volt. A rendőrség buldózerrel tolta szét az utcaövekből, felborított autókból, szemétrakásokból épített sáncokat. Ugyanakkor a Szajna jobb parti negyedeiben, szinte semmi... Tudjátok ti azt, hogy csípi a szemet egy ilyen bűzgránát?... Persze a kiégett autók, betört kirakatok és a kivágott évszázados fák látványa szomorú, de fel nem érhetett a novemberi pesti utcákéhoz...

Hallgattak és kortyolgattak poharukból. Néha szeltek a kenyérből, a szalonából, ropogott foguk alatt a húsos paprika. Itt, a csillagfényes augusztus végi béke hangulatában a párizsi utcák szúrós szaga és csatazaja valószínűtlenül hatott.

– Bizonyára megszervezték, hogy egyik napról a másikra talpra szökkent a diákság – mondta Baka.

– Ami a szervezetséget illeti, nem tudom. Jártam Luis -al a Sorbonneon is. A főépület előtt karszalagos örök döntöttek el, hogy ki mehet be. Luis felismert közöttük nem egy clochard-t, az az csavargót, akiket a padokon vagy a földön aludva látott korábban. Részegek voltak, és üvöltöttek... végre valami hatalomhoz jutottak... Az udvaron Victor Hugo szobrának kezébe vörös zászlót tettek. Mindenütt Lenin, Mao, Che Guevara képei, sehol egy franciáé...

– Minden forradalom velejárója az ellentmondás – jegyezte meg Iván.

– Egyébként, azt mondtad, nem igazán tudod, hogyan kezdődött. Én pedig úgy gondolom, hogy évekkel ezelőtt kezdődött. A nouveau roman, az új regénnyel, a nouvelle vague -val a filmben, tehát az új hullámmal. A Beatles, az angol-amerikai rock... Angliában a dühöngők, a hippimozgalom...

– És nálunk? Csend és halál? – mondta Baka Pista.

– Nem egészen. Te mondtad '56-ot. Én mondom Koculát. Többen kiutaztak: Marysai, Márkus Gyula, Tordai, Sós Vilmos, Tőkei. Az új baloldal ott demonstrált, ezt meg én tudom – mondta Iván. – Tito birodalmában voltak felvonulások, vörös zászlók és transzparensok alatt kormánybírálókat. Heller Ágnesék is kint voltak Párizsban... A csehszlovák irodalmi újság, a Literarni Listy Nagyék kivégzésének tizedik évfordulójára méltató cikket írt róluk és a forradalmunkról.

– Meg is kapták érte a magukét a Népszabadságban Gosztonyitól... Nem hiába találkozott Dubcsekkal Kádár... – jegyezte meg Baka.

– A 2000 szó kiáltványában – folytatta Iván – csehszlovák művészek, tudósok álltak ki a reformok folytatása mellett.

A présház felől a Gazda jött, kezében egy teli üveggel. Amint az asztalhoz ért, borús képpel letette. Aztán megszólalt:

– Bevonultak Prágába...

– Kicsodák, hogy hova? – képedtek el.

– Az előbb mondta be a Szabad Európa... A Varsói Szerződés csapatai. A ruszok, Lengyelország, NDK, Bulgária, na és mi, dicső magyarok. Ott vannak tankjaink a Vencel téren, mondhatom... – csapott kötényével az asztalra, mint aki a morzsákat akarja eltüntetni

– Tiltakozni kell! – szólalt meg Cserti Miki, de senki nem válaszolt. Poharukba bámultak, miközben szitkokat mormoltak foguk között.